

ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΩΣ ΤΟ ΔΕΚΑ ΚΑΙ Η ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥΣ

Δημοσιεύτηκε στις Παρασκευή, 02 Μαΐου 2014 20:39 | Γράφτηκε από τον/την Φιλούμενος |

Share < 70 Tweet < 8 Email < 0 Share < 111

Αξιολόγηση Χρήστη: ○○○○○ / 0

Χειρότερο ○ ○ ○ ○ ○ Καλύτερο **Αξιολόγηση**

(Από το Ετυμολογικό Λεξικό του Σταύρου Βασδέκη)

Ένα (1)

Είς, μία, εν (δασυνόμενα). Γενική, ενός, μιάς, ενός. Στις γενικές του αρσενικού και ουδετέρου γένους (ενός) διακρίνουμε ρίζα εν-. Επίσης στο θηλυκό υπάρχει το μ (μία). Η δασεία δηλώνει την αποβολή κάποιου συμφώνου. Το πιθανότερο είναι να δηλώνει το μ το οποίο παρέμεινε στο θηλυκό. Άρα η ρίζα είναι μεν-. Πρόκειται για το ρήμα μέν-ω, από το οποίο παράγεται η λέξη μονάς, που θα πει ένα.

Η λέξη μονάς παράγεται από το μονόω (= μένω μόνος) κι αυτό από το μένω, με ε>α.

Από το μει-, του έ-μει-να (αόρ. του μένω) το εις (μει-ς > εις, το μ σε δασεία).

Το μία από το μέν-ω> μίνα (ε>ι) > μία (αποβολή του ν).

(Στο λεξικό εξηγείται το πως και το γιατί το μένω προέρχεται από τη βασική ρίζα μα-, κάτι που ισχύει για όλες τις λέξεις που ετυμολογούνται στο λεξικό).

Δύο (2)

Αρχαίοι τύποι, διοίω, διοίσι, δύω. Από το δαίω (= διαιρώ), δαιίζω (= κόβω στα δύο), με αι> οι> υ.

Τρία (3)

Τρεις. Από το τάρασσω, ταρα- > τρα- > τρε- (α>ε) > τρει- (ε>ει) > τρι-. Ο Ποσειδώνας με την τρίαίνα δεν καμάκωνε κάτι, αλλά τάραζε την θάλασσα και προξενούσε σεισμούς. Είχε δε τρεις αιχμές διότι ο αριθμός ήταν ιερός από αρχαιοτάτων χρόνων. Το δε -αίνα (τρί-αίνα) εκ του αινός = δεινός, φοβερός, τρομερός (βλ. τριαινόω). Εκτός και αν εκ του θρίον (θ>τ) (= φύλλο συκιάς), εκ των τριών λοβών του (βλ. θρίναξ) ή εκ του τέλειος (ιερός), δηλαδή τέλειος > τλείος > τρείος (λ>ρ). Το φύλλο συκιάς υπήρχε σε κάθε σπίτι διότι μ' αυτό καθάριζαν τα μαγειρικά σκεύη, λόγω της τραχύτητάς του. Στις αγορές πουλούσαν τέτοια φύλλα για όσους δεν διέθεταν δέντρο στην αυλή τους. Επομένως ήταν κάτι το πολύ γνωστός στους πάντες, από αρχαιοτάτων χρόνων.

Τέσσερα (4)

Από το δεύτερος με αναδιπλασιασμό, δηλαδή, δεδεύτερος > τετεύτερα (δ>τ) > τέττερα (αποβολή του ευ) > τέσσερα (ττ>σσ).

Πέντε (5)

Αρχαίος τύπος, πέμπε (ν>μ, τ>π). Στον Όμηρο το πεμπάζομαι σημαίνει αριθμώ επί των πέντε δακτύλων, δηλαδή το πέντε εκ του πάντα (α>ε) τα δάκτυλα της χειρός. Στο πενταδικό σύστημα αριθμήσεως το έξι λέγονταν ένα και πέντε (βλ. έξι) και ούτω καθ' εξής.

Έξι (6)

Εξ (δασ.), έξι. Από το πενταδικό σύστημα αριθμήσεως μετά το πέντε, το έξι λέγονταν ένα και πέντε, το επτά δύο και πέντε (όπως στο δεκαδικό έν-δεκα) κ.λπ.. Η πεντάδα περιελάμβανε άπαντα το δάκτυλα του χεριού, δηλαδή εξ = εν + πας > ενπάς > επάς > εκάς (π>κ) > εκς > εξ.

Επτά (7)

Επτά (δασ.). Από το σεπτός, το σ σε δασεία, ιερός αριθμός (έβ-δομος, εβ- > σεβ- > σέβας)

Οκτώ (8)

Οκτώ. Από το κοτύλη, κοτυληδών (βλ. δικότυλος), στον πληθυντικό έτσι λέγονται οι θηλές στις πλεκτάνες του πολύποδα (οκτάπους, χταπόδι). Το μόνο γνωστό πράγμα στη φύση (γνωστότατο) που χαρακτηρίζεται με τον αριθμό οκτώ, από τα αντίστοιχα άκρα του (πόδια). Το κάθε ένα δε από αυτά, φέρει πολλές κοτύλες, είναι δηλαδή κοτυλωτός > κοτυωτός > κοτωτός (βλ. κοτύλη) > κοτω-τός > οκτω-τός (μετάθεση, κο>οκ) και προς γενίκευση οκτώ.

Εννέα (9)

Είνατος. Από το αινέω, αινητός > είνατος (α>ε, η>α), ήταν ιερός αριθμός ως τριπλάσιος του τρία, όπως το επτά εκ του σεπτός. Το εννέα από τα εν + αινέω > εναινέω > εννέα, με αποβολή του αι.

Δέκα (10)

Από το δέχομαι (πρκμ. δει-δεκ-το). Απλώνω τα χέρια, τα δέκα δάκτυλα ταυτοχρόνως.

Πηγή

